

IDEE**Sztuka bycia sobą:**

Czy zadowolenie z siebie to najważniejsza rzecz, jaką w życiu możemy osiągnąć? — **s. 56**

ROZMOWA**Ekonomia
muzułmańska:**

Czy w kulturze islamskiej można znaleźć receptę na kryzys gospodarczy? — **s. 40**

DEBATY**Na straży sondaży:**

Czym jest opinia publiczna i jak ją zmierzyć? Jak nie interpretować badań sondażowych? — **s. 50**

KULTURA**Grzebałkowska
o biografii Beksieńskich:**

co działo się między sztalugami a kuchnią? — **s. 92**

ZNAK

M I E S I Ę C Z N I K**Nr 704**

CENA: 19,90 ZŁ | VAT 5% (W PRENUMERACIE: 13 ZŁ)
STYCZEŃ (01) 2014 | NAKŁAD 2100 EGZ.

Wojna

Wojny stały się wszechobecne
– od ataku na World Trade Center polem bitwy jest
cały świat. W pewnym sensie stały się też niewidoczne
– drony i roboty docierają niepostrzeżenie do celu
i tam zbierają informacje lub dokonują egzekucji.

Czym jest dziś wojna? Czy nas dotyczy?

Kto ją prowadzi? — **s. 37**

Z TYM NUMEREM
„ZNAKU”
SPEKTAKLE
I WYSTAWY
NAWET
50%
TANIEJ!



ISSN 0044-488X

0 1 INDEKS
383716

PRENUMERATA

OD **12** ZŁ/NR + KSIĄŻKI
O WARTOŚCI
NAWET **100 ZŁ**
~~19,90~~ **GRATIS!**

DOSTAWA KAŻDEGO NUMERU: GRATIS!

Prenumerata półroczna (6 numerów): **90 zł** 15 zł/numer
+ 1 książka gratis

Prenumerata roczna (11 numerów*): **143 zł** 13 zł/numer
+ 2 książki gratis

Prenumerata dwuletnia (22 numery*): **264 zł** 12 zł/numer
+ 3 książki gratis

* – numery wakacyjne są podwójne

Wybierz dogodny sposób zapłaty:

- Druk przelewu dołączony do miesięcznika
- Formularz na: www.znak.com.pl/miesiecznik

*Więcej informacji i lista
książek do wyboru:*
Tel. 12/6199569
sklep@znak.com.pl



Wolisz prasę elektroniczną? Czytaj „Znak” w dowolnym formacie! (ePUB, MOBI, PDF, APPSTORE)
Wejdź na www.miesiecznik.znak.com.pl/e-wydania



DOMINIKA KOZŁOWSKA

Rocznice. I co dalej?

W przemówieniu wygłoszonym w dniu inauguracji obrad Okrągłego Stołu, 6 lutego 1989 r., Jerzy Turowicz powiedział: „na siedzibie rządzącej w naszym kraju partii czytaliśmy niedawno hasło: »Nie ma wolności bez odpowiedzialności«. Sądzę, że hasło to zostało błędnie sformułowane. Bardziej słuszna byłaby formuła: »Nie ma odpowiedzialności bez wolności«. Rozpoczynający się właśnie rok przyniesie dwie ważne rocznice: 100. rocznicę wybuchu I wojny światowej i 25. obrad Okrągłego Stołu oraz wyborów czerwcowych. Obydwa wydarzenia miały ogromny wpływ na dzieje Polski i sytuację międzynarodową. Przyczyniły się do powstania nowych państw narodowych, potężnych zmian ustrojowych, społecznych i gospodarczych. Rok 1918 przyniósł Polakom odzyskanie niepodległości, 1989 sprawił, że słowo to nabrało wreszcie pełnego sensu.

Warunkiem podjęcia odpowiedzialności za los własny oraz przyszłych pokoleń jest nie tylko wolność polityczna rozumiana jako pełnia swobód i praw obywatelskich, ale także, a może nawet przede wszystkim, wolność wewnętrzna będąca podstawowym atrybutem osoby i uzasadnieniem dla bezwarunkowego charakteru wolności politycznych. Zapewne te właśnie fundamentalne aspekty wolności miał na myśli Turowicz, gdy w swym przemówieniu określał warunki decydujące o wzięciu współodpowiedzialności za losy kraju przez demokratyczną opozycję.

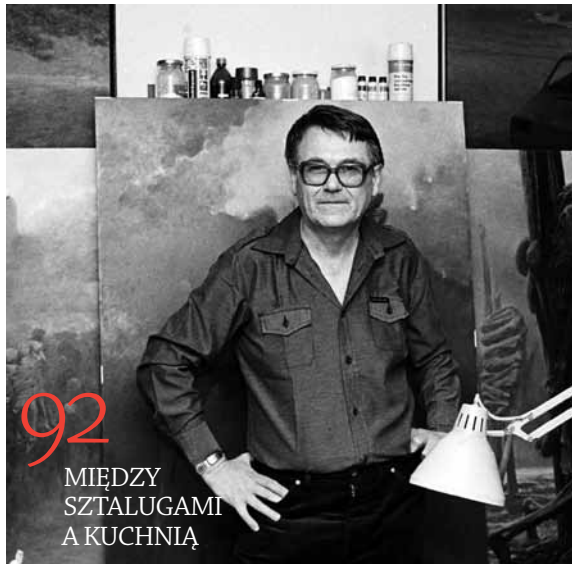
Rozpoczynający się rok jest także rocznicą powołania rządu Tadeusza Mazowieckiego; rządu, który w ciągu kilkunastu miesięcy zainicjował nie tylko szereg kluczowych reform polityczno-gospodarczych (m.in. zmianę ustroju, wprowadzenie gospodarki rynkowej czy reformę samorządową), ale i ważne z punktu widzenia polskiej racji stanu działania w zakresie polityki zagranicznej (m.in. doprowadził do podpisania traktatu granicznego z Niemcami). Wspominając tamte przełomowe wydarzenia warto stawiać pytania o przyszłość, przede wszystkim o rolę państwa w przeciwdziałaniu tym nierównościom, które część społeczeństwa pozbawiają poczucia sprawstwa i możliwości wzięcia odpowiedzialności za własny los.

Patrząc na minione dekady z perspektywy wielkich syntez historycznych, możemy uznać, że procesy społeczne, polityczne i gospodarcze, dokonujące się w XX w., ostatecznie doprowadziły do trwałego pokoju. Wspomniane rocznice po raz pierwszy świętować będzie pokolenie, któremu obce jest nie tylko doświadczenie wojny, ale i zniewolenia, opresji, tak bliskie starszym mieszkańcom Europy Wschodniej. Może zatem nadszedł czas, aby rocznice stały się dla nas okazją nie tylko do patrzenia wstecz, ale i do stawiania odważnych pytań o przyszłość? Pytania te są o tyle naglące, że zbiegają się w czasie z kryzysem wspólnotowym, dotyczącym Europy. Nadeszła pora, abyśmy zaczęli od siebie, Polaków, wymagać tyle, ile wymaga się od osób dojrzałych. Sporym wyzwaniem i testem dojrzałości będzie dziś to, czy okażemy się zdolni do budowania wspólnoty europejskich narodów również w trudnych warunkach. Świętując te rocznice warto przypomnieć sobie, kto wie, czy nie jedno z najcenniejszych doświadczeń przełomu 1989 r. – umiejętność współpracy z wszystkimi ludźmi dobrej woli.

**TEMAT MIESIĄCA:
WOJNA**

Czym jest dziś wojna i jaka będzie w przyszłości? Czy jest jej coraz mniej w dziejach ludzkości czy – przeciwnie staje się wszechobecna?

- 6 Bezgraniczne niebezpieczeństwo, *Marzena Zdanowska*
 10 Wojny przyszłości. Wprowadzenie, *Rafał Tarnogórski*
 12 Debata „Znaku”: Wojny przyszłości, *Ze Sławomirem Dębskim, Leszkiem Jesieniem i Rafałem Tarnogórskim rozmawia Dominika Kozłowska*
 20 FOTOREPORTAŻ: Oto są młodzi mężczyźni, *Claire Felicie*
 24 Najemnictwo, misja czy przygoda? Czyli kim jest żołnierz początku XXI w., *Marcin Ogódowski*
 32 Co zmienia roboty?, *Błażej Sajduk*



92
MIĘDZY
SZTALUGAMI
A KUCHNIĄ

FOT. CZESŁAW CZAPLIŃSKI/FOTONOVA

DEBATY

- 40 Ekonomia muzułmańska receptą na kryzys?,
Z dr Adrianną Łukasiewicz rozmawia Dominika Kozłowska
 50 Na straży opinii, *Z Martą Tomaszewską i Jakubem Rutkowskim z zespołu Na Straży Sondazy rozmawia Marta Duch-Dyngosz*

IDEE

- 56 Sztuka bycia sobą, *Adam Workowski*
 64 Sobór „Znaku”, *Paweł Grad*
 73 Przez okulary ideologii, *Janusz Poniewierski*
 76 Ewangelia zapomniana: od Jakuba Sprawiedliwego do ebionitów,
Dariusz Kot

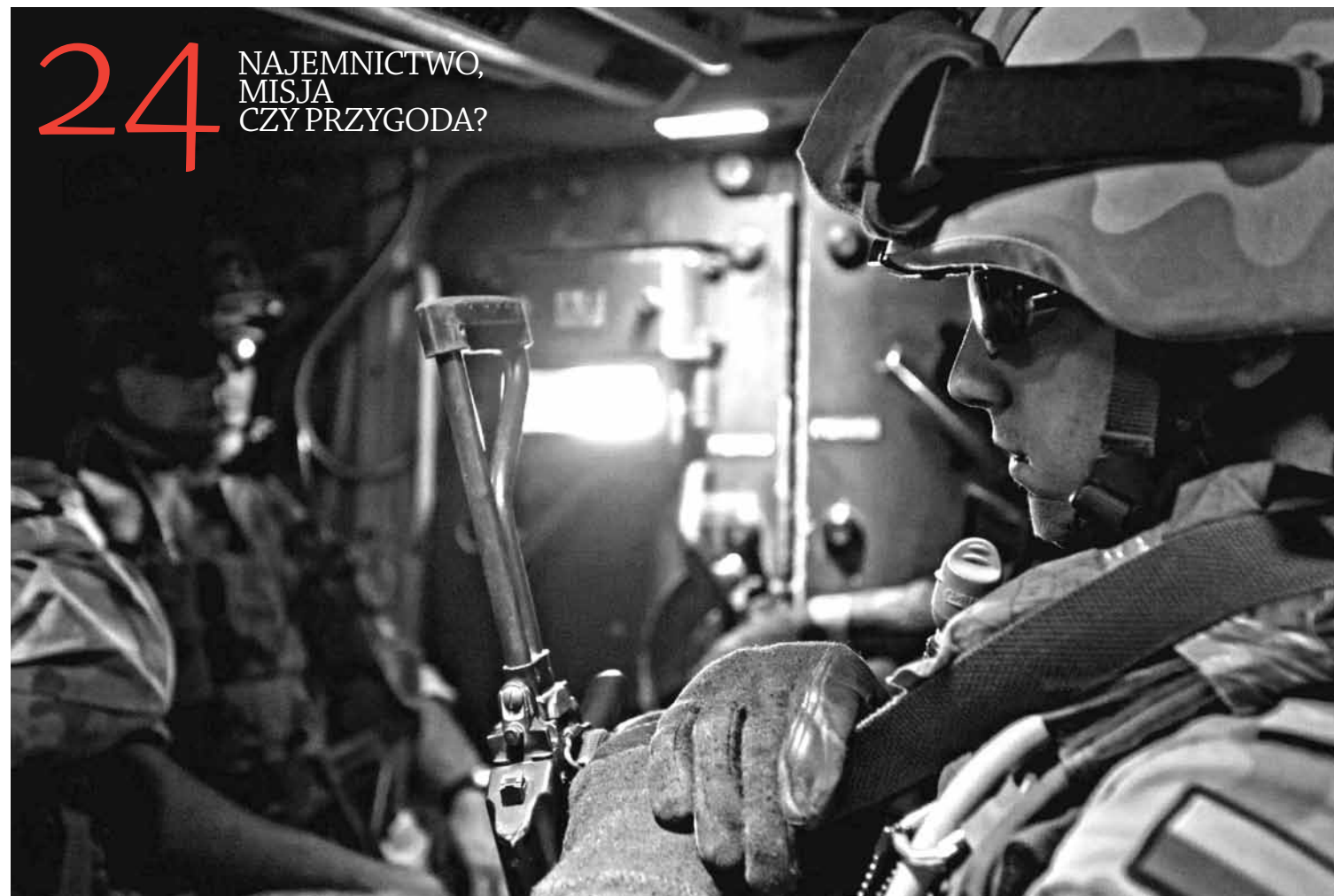
LUDZIE - KSIĄŻKI - ZDARZENIA

- 92 Między sztalugami a kuchnią, *Z Magdaleną Grzebałkowską rozmawia Daniel Lis*
 103 Ten, który chciał pogodzić I sekretarza z księdzem prymasem,
Łukasz Garbał
 109 Prof. dr Henryk Markiewicz (16 XI 1922 – 31 X 2013),
Dorota Korwin-Piotrowska
 112 Kościół, kultura, dialog, *Karina Jarzyńska*
 114 Medycyna, dobro, okrucieństwo, *Krzysztof Wołodźko*
 115 Racjonalność zacofanych, *Michał Przeperski*
 118 Migawki o wolności, *Piotr Kosiewski*

FOT. COREIS/FOTOCANNELS

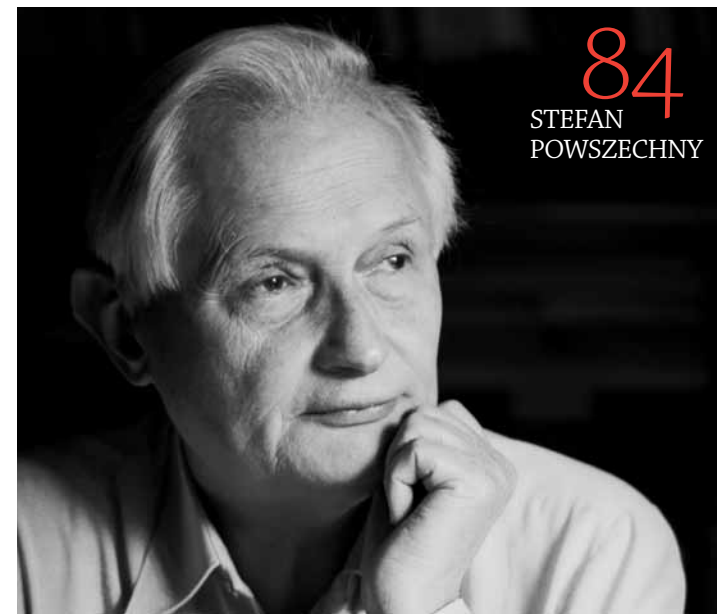


40 EKONOMIA
MUZUŁMAŃSKA
RECEPTĄ NA KRYZYS?



FOT. DAMIAN KRAMSKI/AGENCJA GAZETA

24 NAJEMNICTWO,
MISJA
CZY PRZYGODA?



FOT. DANUTA WĘGIEL

84
STEFAN
POWSZECHNY

DODATEK SPECJALNY

84 Stefan Powszechny, *Tomasz Ponikło*

ZNAK
M I E S I Ę C Z N I K

ul. Tadeusza Kościuszki 37, 30-105 Kraków
 tel. (12) 61 99 530, fax (12) 61 99 502
 www.miesiecznik.znak.com.pl
 e-mail: miesiecznik@znak.com.pl

REDAKCJA: Marta Duch-Dyngosz,
 Dominika Kozłowska (REDAKTOR NACZELNA),
 Janusz Poniewierski, Agnieszka Rzonca, Justyna
 Siemienowicz, Krystyna Strączek,
 Karol Tarnowski,
 Henryk Woźniakowski, Marzena Zdanowska
ZESPÓŁ: Wojciech Bonowicz, Bohdan Cywiński,
 Tomasz Fiałkowski, Tadeusz Gadacz,
 Jarosław Gowin, Stanisław Grygiel,
 ks. Michał Heller, Józefa Hannelowa,
 Wacław Hryniewicz OMI, Jerzy Illg,
 Piotr Kłodkowski,
 ks. Jan Kracik, Janina Ochojska-Okońska,
 bp Grzegorz Ryś, [Marek Skwarnicki],
 Władysław Stróżewski, Stefan Wilkanowicz,
 Jacek Woźniakowski

WSPÓŁPRACA: Paulina Bulska, Piotr Cebo, Elżbieta
 Kot, Cezary Kościelniak, Daniel Lis, Jolanta
 Prochowicz, Adam Puchejda, Miłosz Puczyłdowski,
 Marcin Sikorski

OPIEKA ARTYSTYCZNA:

Władysław Buchner

PROJEKT OKŁADKI:

Władysław Buchner

PROJEKT GRAFICZNY PISMA:

Marek Zalejski/Studio Q

KIEROWNIK PRODUKCJI:

Magdalena Wojacek

KOREKTA:

Barbara Gąsiorowska

DRUK: Drukarnia Colonel,
 Kraków, ul. Dąbrowskiego 16

REKLAMA: Marcin Sikorski, tel. (12) 61 99 530,
 e-mail: sikorski@znak.com.pl

PRENUMERATA: Joanna Dyląg, tel. (12) 61 99 569,
 e-mail: dylag@znak.com.pl

Redakcja nie zwraca tekstów niezamówionych
 oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania
 i skracania. Redakcja nie odpowiada za treść
 zamieszczanych ogłoszeń. Rozpowszechnianie
 redakcyjnych materiałów publicystycznych bez
 zgody wydawcy jest zabronione.



Dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury
 i Dziedzictwa Narodowego w ramach
 programu operacyjnego „Promocja czytelnictwa.
 Rozwój czasopism kulturalnych”



FOT. US MARINE CORPS, CPL. DARIEN J. BJORNDALE

Wojna

Przez ostatnie sto lat, które minęły od wybuchu pierwszej wojny światowej, nie zdarzył się ani jeden rok bez poważnego konfliktu zbrojnego. Mimo że mamy jako ludzkość wiele doświadczeń w tym zakresie, wojny cały czas umykają definicjom i trzeba wciąż na nowo pisać regulujące je prawa

W czym dzisiejsze wojny różnią się od tych, które znamy z historii? Czy na naszych oczach rodzi się nowe zjawisko? Czy w przyszłości będziemy toczyć wojny bez rozlewu krwi?